zegt ge. Maar moogt gij daarin berusten? Mogen Uw kinderen in een dergelijke sfeer heel den lieven dag worden onderwezen? Dat doet Uw kind op den duur meer kwaad, vooral omdat het als een Christelijke sfeer wordt voorgesteld, dan de sfeer op een Openbare School, waar het telkens de vijandschap kan tasten, en weet, waarom de dingen gaan.

Er zijn inderdaad besturen, die zoo redeneeren. Die meenen, dat de meesters maar verstoppertje moeten spelen met de groote dingen van de kerk. Weest gewaarschuwd, dan leeren de kinderen dat spelletje ook!

Maar, deze Ouders geven zich nog niet gewonnen. Welneen, zeggen ze, zóó willen we het niet. De meesters m o e t e n per sé naar hun volle kerkelijke belijdenis les geven. Dan komt het conflict vanzelf, en daarop zitten we eigenlijk te wachten.

Als men het dan zoo ziet, laat men dan toch eens even overdenken, wat men bezig is te doen. Nu moeten dus de kinderen aan het vinketouw zitten. Hun gedachtenwereld moet eraan gewaagd opdat de proef, waarvan bestuur en ouders het hachelijke van te voren inzien, straks gunstig zal uitvallen voor hetgeen in de Kerk reeds lang was beleden. Heeft men dát beloofd in de Kerk bij den Doop, dat de kinderen zoo zullen worden onderwezen, dat het onderwijs van leden van een ongehoorzame kerk zal blijken onschriftuurlijk te zijn?

Speelt ons hier niet opnieuw parten de zoo ingewortelde theorie der terreinen, dat we op allerhande sectoren der Kerk maar eenvoudig dezelfde methode meenen te mogen toepassen om tot Reformatie te komen? In de politiek wachten tot het onhoudbaar blijkt, dat spreekt. Daar zijn we zelf bij. Daar hebben we te strijden tot we zeker weten, dat het niet langer gaat. Zoo ook in andere vereenigingen die uitsluitend volwassenen aangaan. Maar zulks hebben we hier niet! Het gaat hier over onze kinderen. Over de opvoeding en het onderwijs van de kinderen des Verbonds. Wij hebben de belofte afgelegd, dat zij zullen worden opgevoed in de vreeze des HEEREN. Welnu, laten we aan die belofte denken, in de Kerk afgelegd voor het aangezicht des HEEREN. Zulk een belofte van ons ligt er op geen enkel ander „terrein". Onze kinderen moeten het beste hebben, wat we hun kunnen geven. Daar heeft God recht op. En dat is de volle ongehouden leer der Schrift, en onderwijs in Gods groote werken in het volle licht der Schrift. Dat zijn de Ouders ook aan hun kinderen verschuldigd. Die mogen niet in een chaos worden opgevoed. Wie weet, hoe spoedig de opvoeding en ons onderwijs ons uit handen zullen worden geslagen!

„Behoed uw hart boven al dat te bewaren is, want daaruit zijn de uitgangen des levens". Die tekst uit de Spreuken staat in den gevel van de woning van Martin Heidegger, den existentialist, prachtig uitgebeiteld in groote Gothische letters op bruin hout. Die hardnekkige profeet der goddeloosheid is „voorzichtiger dan de kinderen des lichts". Zouden wij onze kinderen, als het éven anders kan, niet liever naar zulk een voorzichtigheid doen onderwijzen?

D. J. BUWALDA.

GEZINSLEVEN

Aangaande mij en mijn huis

Zingt den Heere!

Het zou de moeite loonen, eens te tellen hoeveel keeren de Heere in Zijn Woord ons opwekt, d.w.z. ons bevaalt, Hem te zingen; in het Oude Testament, speciaal in het Boek der Psalmen, maar ook in het Nieuwe Testament; Hem te prijzen, Hem te danken.

Ons gansche leven moet, zal het goed zijn, één lofzang zijn; en het voorwerp van dien lofzang moet Hij zelf wezen: Zijn groote heerlijke deugden, Zijn wonderlijke daden: „God is mijn lied".

Neen, waarlijk niet alleen in de kerk, hoewel daar het eigenlijke lied geboren wordt; daar liggen de bronnen, waaruit het lied opwelt, en telkens weer gevoed wordt.

Soms rijst bij me de gedachte op: „Werd er maar wat meer in de kerk gezongen!" We zingen een keer of vijf in één dienst; meest één vers; vanwege het collecteeren ook wel eens twee of drie; een enkele dominee wijkt van den regel af, en laat wat vaker en meer zingen.

En het motief? „Dan duren de diensten te lang!" — wat heelemaal niet waar is. In den tijd dien de organist behoeft voor zijn, soms lange, voorspelen, die nauwelijks iemand verstaat, en zijn tusschenspelen, zou de gemeente gemakkelijk verscheiden verzen kunnen zingen, zonder nog buiten adem te geraken. Wat is dat bovendien ook een wonderlijke, dwaze, niet te verantwoorden gewoonte, zoo maar midden uit een psalm, een enkel vers uit te kiezen, dat met het voorafgaande, of volgende één geheel vormt.

„Neen", zegt een ander, „dat is het ook niet; maar dan komt de preek niet tot haar recht. Die wordt toch al zoo ingekort bij vroeger vergeleken. En als we nu ook nog in die ingekorte diensten méér gingen zingen — wat blijft er dan van de Woordbediening nog over?"

Ik zou daar veel op kunnen zeggen. Om te beginnen: Bedenken wij wel voldoende, dat de gemeente, als ze haar Psalmen zingt, Gods Woord naspreekt; dat dan ook het Woord van God ruischt door de plaats, waar 't volk vergaderd is; dat er ook dan is Woordverkondiging, waarin de gemeente van profeten actief is betrokken? Maar dan ook: Is er eenige bepaling, welke voorschrijft hoe lang een preek moet duren? Houden we er wel voldoende rekening mee, dat het van de meeste hoorders te veel gevergd is, om drie kwartier met inspanning en aandacht naar een „leerrede" te luisteren; en zeker van de kleinere en grootere kinderen; het is een weldaad voor deze laatsten als ze ook eens wat kunnen doen, en met de gemeente mee kunnen zingen. Hoe leven ze dan op; en hoe spannen ze zich in; en hoe doen ze hun best, al net zooveel als de kinderen in Jeruzalems straten, toen ze dien Jezus uit Nazareth uit volle borst toezongen: Hosanna, den Zone Davids! Gezegend is Hij, Die komt in den Naam des Heeren! Hosanna in de hoogste hemelen!" Hoe heeft dat den Heiland verkwikt!

En bovendien: Leeft het wel genoeg bij ons, dat wij, gewoonlijk op den Sabbath, samenkomen op 's Heeren bevel, om Hem te dienen. Velen gaan er heen, om wat te ontvangen: zegen, stichting, vrede, blijdschap. Dat begeeren van ons is goed. Maar dát is niet het eerste en het meeste. Het eerste en het meeste is, dat Zijn volk Hem toebrengt, wat Hij van hen vraagt; van hen, die door Hem verlost zijn, wien Hij, reeds zoodra ze de vergadering beginnen, tegemoet treedt met Zijn zegengroet. En daarom wil Hij hun steeds weer leeren van Zijn wegen, van Zijn wet, van Zichzelven — maar Hij wil ook van Zijn volk gediend, geloofd en geprezen worden: „Gaat tot Zijn poorten in met lof, met lofzang in Zijn heilig hof! Looft Hem aldaar met hart en stem, prijst Zijnen Naam, verheerlijkt Hem!"

En daarom nog eens, ik wou, dat we eens wat meer zongen in onze samenkomsten; inplaats van een enkel versje maar eens een heelen psalm. Daar zijn er genoeg, waarmee het best kan: Ps. 1 bv.; Ps. 3; Ps. 123; Ps. 130; noem ze maar op. Of een halven psalm. En dan maar zonder tusschenspel; of zonder voorspel. En liefst rhythmisch.

Ze zeggen wel eens, dat wij hier hebben een strijdende kerk; dat is ook zoo. Maar ook een triumfeerende kerk, want het is een kerk van overwinnaars; van meer dan overwinnaars! En daarom ook een zingende kerk.

Och wat klagen we veel. Ook wel over onze zonden! Haast nog meer, over degenen, die ons benauwen; en over den afval. En wat zingen we weinig! Dat deugt niet. Zoo komt er donkerheid over onze zielen en onze kracht wordt gebroken en onze trouwe God, groot van barmhartigheid en genade, doen we schandelijke oneere aan!

„Zingt den Heere!"

Neen, niet alleen in de kerk. Ook in ons huis, wij met onze kinderen. Daarover een volgenden keer!

HUISMAN.

POLITIEK EN SOCIAAL LEVEN

Sociale slavernij als vrucht van het revolutionaire vrijheidsbeginsel (II slot)

Het is nu dit libertijnsche vrijheidsbeginsel, dat zich losgemaakt had van God als den Eenigen Wetgever, die ons in Zijn Woord Zijn wil voor het geheele leven kenbaar maakt, dat in zijn uitwerking in de 19e eeuw de slavernij van den arbeid heeft doen ontstaan en niet naar den eisch van Gods Woord heeft bestreden. Niet de machine en de uitvinding daarvan, noch het feit, dat de mensch in ondergeschikten loondienst in die fabrieken ging werken, omdat hij als zelfstandige ambachtsman den ongelijken strijd tegen de industrie niet kon volhouden, bracht de slavernij van den arbeid, maar de doorwerking van het libertijnsche, individualistische vrijheidsbeginsel, dat Gods wet niet in rekening bracht, wanneer deze den arbeider zijn loon waardig keurt en wanneer deze de liefde tot den naaste, ook in den arbeid, stelt als het tweede en groote gebod. In zijn „Was ist die Revolution" gaf Stahl dit kernachtige antwoord: Revolution ist die Gründung des ganzen öffentlichen Zustandes auf den Willen des Menschen statt auf Gottes Ordnungen und Fügung" (blz. 4). (Revolutie is de vestiging van den geheelen openbaren staat op den wil van den mensch inplaats van op Gods ordinantics en beschikking). Op een andere plaats zegt hij van de revolutie: „sie macht den Menschen zum Ursprung und Mittelpunkt der sittlichen Weltordnung" (blz. 8). (zij maakt den mensch tot oorsprong en middelpunt van dē zedelijke wereldordening). Zoo bracht de van God zich afgekeerd hebbende mensch zichzelf en zijn medemenschen tot slavernij.

Ongetwijfeld heeft men in deze liberale kringen ook geworsteld met de erge wantoestanden, welke ontstonden op sociaal gebied. Er schuilt een kern van waarheid in de woorden van Mr N. E. H. van Esveld in zijn boek over „De ontplooiing van het individu in het arbeidsrecht", wanneer hij opmerkt „Zelden is een politieke richting ten onrechte zoo verguisd als het liberalisme en zelden werd de diepte van een geestesstrooming zoo foutief gepeild en haar waarde miskend". Erkend moet worden, dat èn in Engeland onder den liberalen minister Gladstone èn ten onzent om te beginnen met Thorbecke en om voort te gaan met van Houten, liberale regeeringen zich ernstig hebben bezig gehouden met het sociale vraagstuk en sociale wantoestanden als van kinderarbeid e.d. door wettelijke maatregelen hebben onmogelijk gemaakt. Waar dit liberalisme, ook als economisch-liberalisme zich met name in het werk van zijn eersten grooten econoom Adam Smith „Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations" (Onderzoek naar de natuur en oorzaken van den rijkdom der naties), evenwel in zijn oorsprong gebonden had en gebonden bleef aan dat beginsel der menschelijke autonomie en vrijheid, kon het niet de bevrijding uit de slavernij van den arbeid brengen. Evenmin als het uit denzelfden wortel opgroeiende socialisme. En ik voeg hieraan toe, evenmin als bepaalde christelijk sociale stroomingen onzer dagen, die èn de z.g. slavenpositie van den arbeider onjuist stellen èn de bevrijding van dien arbeider langs revolutionairen weg van medezeggenschap over het goed van een ander propageeren. Die bevrijding van den arbeider en zijn werk komt daar, waar men weer gaat leven vanuit de geloofserkenning van „D e v r i j h e i d d e r k i n d e r e n G o d s", het eenig ware beginsel der vrijheid in ons leven volgens de Schrift. Het was daarover dat Groen van Prinsterer een hoofdstuk kon schrijven en ook schreef in zijn „Vrijheid, gelijkheid en broederschap" als Christelijk ideaal tegenover dat der Fransche revolutie. Hij kon dan ook oordeelen: „Men roemt een Vrijheid, welke slooping van elk gezag is. Eén ding weet ik: die zich tegen de macht stelt, wederstaat de verordening van God. — Eene Gelijkheid, welke zich meester maakt van hetgeen eens anderen is. Eén ding weet ik: gij zult niet stelen. — Eene Broederschap, welke zich in wangunst en haat openbaart. Eén ding weet ik: die zijn broeder haat is een moordenaar" (blz. 94). Daarom verdient ook dit zijn woord te worden doorgegeven aan den arbeidenden mensch van onzen tijd: „De bevestiging van het gezag is de voorwaarde der echte vrijheid, evenzoo is de handhaving van het eigendom de voorwaarde eener wenschelijke gelijkheid. Gerechtigheid en liefde, uit geloof, ziedaar de rechts- en zedeleer der Schrift" (blz. 106).

Wanneer er inderdaad gesproken moet worden van een slavernij van den arbeid in de vorige eeuw, dan moet daarvan niet de oorzaak gezocht worden in de eigendomsverhoudingen zelf, doch in de verkeerde, zondige toepassing daarvan; dáárin dat men arbeider en werkplaats had losgemaakt van Hem, Die den mensch het goed gegeven en tot arbeiden geroepen had als Zijn rentmeester. Daarom mogen ook in dezen geen principieele concessies worden gedaan, nu in onzen tijd die idee van het „Corriger la fortune" (het fortuin corrigeeren) uit de Fransche revolutie, verder doorwerkt in wat men met 'n mooi woord voor een leelijke zaak noemt „de vergemeenschappelijking van de onderneming" en wat in wezen niets anders is dan het ontnemen van den eigendom, en de daarin gegeven bevoegdheid en verantwoordelijkheid tegenover God en menschen, aan den wettigen eigenaar. Hierin werkt ongetwijfeld dat andere revolutionaire beginsel, dat der g e l i j k h e i d uit de Fransche revolutie door. Zooals wij in één onzer vorige artikelen reeds hebben vermeld, zijn wij van oordeel, dat ook in het C.N.V. blijkens zijn publieke optreden van den laatsten tijd, dit revolutionaire beginsel is binnen gedrongen. Een volgend maal hopen wij daarop nader in te gaan en ook de in de laatste nummers van „De Gids" tegen ons ingebrachte critiek te beantwoorden.

Voor ditmaal willen wij besluiten met een aanhaling uit „Beginselen en Eischen" van prof. Mr. D. P. D. Fabius (Leiden, D. Donner, 1903, blz. 103), in welke woorden, naar het ons voorkomt, een beginselverklaring en een strijdprogramma voor een Schriftgetrouwe christelijk-sociale actie is begrepen, zooals naar wij hopen onder ons openbaar moge worden:

„Wij aanvaarden verschil ten aanzien ook van het stoffelijk vermogen als Goddelijke ordening.

Wij ontkennen het recht van wien ook om uit de staatskas te leven, dat de Overheid door dwang het geld des eenen nemen mag om het aan een ander te reiken.

Wij willen niet het gansche economische leven van staatswege zien bestuurd en straks ook het private leven geheel onder staatsvoogdij zien gebracht. (Wij veroorloven ons hieraan toe te voegen: ook niet in den verkapten vorm eener P.B.O. of Publiekrechtelijke Bedrijfsorganisatie. G.).

Wij verdedigen het instituut van den particulieren eigendom, ook voor de middelen van productie.

Wij wraken de voorstelling, alsof alle arbeiders in ellende verkeeren en alle andere klassen in weelde, voor het minst in ruimen welstand.

Wij vloeken het stelselmatig zaaien van ontevredenheid onder de mindergegoeden.

Wij loochenen het recht tot staken in den gewonen zin, als bevoegdheid om te allen tijd, ook binnen den uitdrukkelijk of stilzwijgend overeengekomen tijd der dienstbetrekking, het werk neer te werpen, nog wel met den eisch aan den patroon om zich niet van an-